

325

פ ר ו ט ו ק ר ל ס ס' א/63

מישיבת ועדת הכספים, מיום א', ל' בטבת תשס"ז
(12.2.56), בשעה 16.15.

=====

י. גורי - היו"ר	חברי הועדה:	נכחיה:
ס. חזני		
י. בדר		
י. פורדר		
ז. סוזאייב		
ש. דיין		

מר ח. כהן	מזמנים:
ד"ר מוזס	
מר מאירי	
מר לורן	
מר פאן	
מר ספיבק	
מר בזק - מזכיר הועדה	

היועץ המשפטי לממשלת ישראל
מבקר המדינה
מנהל משרד מבקר המדינה
היועץ המשפטי למשרד מבקר המדינה
מטעם משרד מבקר המדינה
מטעם האוצר

סדר-היום: דיון בשנויים בדו"ח מבקר המדינה בהשתתפות היועץ המשפטי לממשלת ישראל

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

אנו חוזרים לנושא שהתעורר בוועדת הכספים, בקשר לפרוטום שהיו בעתונות על שנויים ותיקונים שמבקר המדינה עומד להכניס בדו"ח שלו. פרוטום אלה שמסו נושא לשאלה בוועדת הכספים. אנו הזמנו את מבקר המדינה וביקשנו להסביר לנו מהו הצד העובדתי שבכל הפרוטום האלה. קיבלנו באורים, ונתעוררה אז שאלה משפטית, האם מבקר המדינה יכול ורשאי, מבחינת החוק, להכניס שנויים ותיקונים בדו"ח שלו בתוך התקופה שמה-31 בדצמבר עד ה-15 בפברואר.

בענין זה הובעו דעות שונות, לאחרונה רצינו לשטוע את דעת היועץ המשפטי, וביום ד' זה זיטנו אותו והציגנו לו שאלות. אמנם הודיעו לנו שמבקר המדינה לא יוכל להשתתף בישיבה זו, כי הוא לא נמצא בירושלים - נאמר לנו שהוא מופשת מחלה ולא רצינו להסירד אותו לבוא מתל-אביב לירושלים - אבל חשבנו שהענין דוחק והחלטנו לשטוע את ביאוריו של היועץ המשפטי שלא בנוכחותו של מבקר המדינה, בעקבות לדיון שהיה. היועץ המשפטי, אחר שעמד על מהות הענין, אמר, שרצוי לו יותר לחוות את דעתו לאחר שישמע את דעת מבקר המדינה בענין זה.

י. בדר: לא בדיוק כך: הוא מעדיף להשמיע את דעתו בנוכחות מבקר המדינה.

היו"ר י. גורני:

היות ולא מתעוררת שאלה של הא הידיעה, אני יכול לקבל גם את הנוסח של ח"כ בדר.

אבקש את ד"ר מוזס, על יסוד הבירורים שהיו, לסכם מחדש את דעתו, בפנינו וגם בפני היועץ המשפטי.

מבקר המדינה ד"ר מוזס:

אני הצעתי מצדי לבקש את היועץ המשפטי של ממשלת ישראל לחוות דעתו, והוטפתי שאני מבקש כי חוות-דעת זו תבתן אחרי דיון איתי. דיון כזה לפני הישיבה היה בלתי אפשרי, וכיוון שחוות-דעתו של היועץ המשפטי חשובה מאד, חשוב לי להסביר בקיצור עוד הפעם את דעתי המשפטית וגם לתאר בסיכום את המצב העובדתי לדו"ח מס' 6.

אשר לחלק המשפטי של העניין, ברצוני להתחיל בהערה כללית: זוהי הפעם הראשונה ששאלה משפטית עומדת במרכז הדיונים של ועדת הכספים, שאני שותף לו. בדומה לי, שיש החושבים שמבקר המדינה צריך להיות פורמליסט; ככל שיהיה יותר פורמליסט כן יהיה טוב יותר במבקר המדינה. אני רוצה להדגיש שאני חולק לגמרי על דעה זו. הדעה הנכונה, לפי דעתי, היא, שמבקר המדינה צריך לסמוך על החוק. מה פירוש הדבר? - אם הנוסח של חוק סטטיים הוא חד-משמעותי ומפורש, ברור שהנוסח הזה הוא הבסיס של העמדה המשפטית. אבל אם אין זה כך - אז יש צורך בפירוש, והפירוש צריך להיות, לפי דעתי, פירוש לפי רוח החוק ולא לפי טות החוק. בודאי, פירוש לפי רוח החוק אסור שיהיה בניגוד לנוסח החוק.

זוהי גישתי הכללית בשאלות משפטיות וברמזי להוטיף: אם יהיה פעם מבקר מדינה איש שיהיה פורמליסט - בטובן שאני ציינתי אותו - האופי של הדו"ח שלו יהיה שונה מאד, הוא יהסס להסיק מסקנות מהבדיקות.

אני אומר זאת כיוון שאני רוצה להראות שגישתי בעניין זה היא חלק מגישה כללית ומחושבת. אני מבין שלא כל אחד צריך להיות באותה דעה, אבל חשוב לי לציין זאת. זו היתה בקודת הנוסח שלי, כאשר הפעם היה עלי לבדוק את השאלה של הכנסת תיקונים קלים, ואני הגעתי לידי דעה זו: אין הנראה ספורשת בחוק לא לשנות את הנוסח. לפיכך התפקיד הוא לפרש את הא הידיעה והפירוש שלי הוא, שהניסוח של החוק דורש זהות של הדו"ח הנמסר לשר האוצר עם הדו"ח שמונח על שולחן הכנסת. עכסיו מתעוררת השאלה: לפי איזה קנה-מידה צריך לסדוד את הזהות הזאת? אני מודע: כיוון שאינני פורמליסט, אין לדרוש זהות טלולית בלבד נכון וטובדק לדרוש זהות עניינית. לכן הגעתי לדעה, שמוצדק לעשות תיקונים סגנוניים וטכניים שמתרתן היחידה היא לספר ולעדכן את הדו"ח כשהוא מגיע לכנסת ולציבור.

אני הבאתי דוגמאות של תיקונים, אבל באחת הישיבות הקודמות בתעוררו ספיקות, האם תיקון סגנוני יניב יכול להיות תיקון ענייני. בודאי שיכול להיות, אבל לפי הפרקטיקה שלי, אני מבין תחת הנוסח, תיקון סגנוני תיקון שאינו משנה את הטובן של המלה או של המשפט.

זוהי דעתי המשפטית, וכיוון שאני יודע שבתחום המשפטי יש חלומי-דעות בין משפטנים טובים, היה חשוב לי לסמוע את הדעה של מישהו, שלפי תפקידו המיוחד - כפי שאני חשבתי - מתאים במיוחד לתפקיד זה. פניתי אל ד"ר קלינגהופר, פרצה למשפטים באוניברסיטה העברית. שמקצועו המיוחד הוא חוק אדמיניסטרטיבי. קיבלתי ממנו חוות-דעת, וכבר המצאתי טופס אחר ליו"ר הועדה...

י. בדר:

לידיעתו הפרטית של היו"ר?

היו"ר י. גורני:

קיבלתי אותו רק לפני רבע שעה.

מבקר המדינה ד"ר מוזס:

...והבאתי מספר מספיק של טפסים לכל הנוכחים. חברי-הועדה יחליטו אם הם מעדיפים לקרוא או לשמוע את חוות הדעת. לפי חוות דעת זו, אפשר לראות, שמספיק אחד, בהנמקה נחרת, קצת טובה מהנמקתי, יכול להגיע ולהצטרף לדעתי, דעה שנתקבלה גם על ידי מספיקים במשרדי, ובמיוחד על ידי היועץ המשפטי של משרדי, מר לורך.

מסקנה נוכח להסיק רק לאחר שנשמע את דעתו של היועץ המשפטי לממשלת ישראל. אם חוות-דעת זו תראה שיש חלוקי-דעות בענין זה, נצטרך להמשיך בעיון בבעיה זו, ובמקרה הצורך לתקן את החוק.

היו"ר י. גורי:

האם עלי לקרוא את חוות-דעתו של הד"ר קלינגהופר?

מבקר המדינה ד"ר מוזס:

כדאי לקרוא אותה.

היו"ר י. גורי:

(קורא את חוות הדעת של הד"ר קלינגהופר)

י. בדר:

אני מתנגד.

היו"ר י. גורי:

לא באמצע הקריאה, מה"כ בדר, היית צריך לערער לפני שהתחלתי, כשאלתי אם עלי

לקרוא את המכתב. (מסיים את קריאת חוות הדעת)

מבקר המדינה ד"ר מוזס:

כפי שאמרתי, סראה חוות-דעת זו, שיש דעות שונות על השאלה המשפטית. אני מברתי את דעתי אני. כבר בישיבה הקודמת אמרתי והדגשתי שאני מסתמך בזכות, שלפי דעתי מגיעה לי, לעשות תיקונים קלים באופן שחושב וטובל מאד. זה נוגע במיוחד לדו"ח השנתי מס' 6. אני רוצה לומר, שאין תיקון הנוגע לחלק הביקורת של הדו"ח, אין תיקון הסחליש אף במידה קטנה ביותר את הביקורת. התיקונים נמצאים - ובמיוחד שתי סחיקות שאדבר עליהן - בחלק של הדו"ח שמבקר מדינה פורמליסטן אולי היה טוען, שהוגו בכלל אינו חלק מהדו"ח. כי לפי החוק, מחוייב מבקר המדינה להגיש דו"ח על ליקויים ופגיעות, אבל אני חשבת שאריך להוסיף לקביעה זו של פגיעות וליקויים תיאור של הרקע, אם כי זהו חלק לא אובליגטורי של הדו"ח. מה שחשוב יותר הוא, שזה אינו חלק ביקורת, זהו חלק תיאורי, רקעי, שכלל אינו גורע מהחלק הביקורתי של הדו"ח.

אני חושב שעל סמך הנסיון של יותר משש

שנים, הייתי יכול לדרוש מחברי-ועדת הכספים להאמין לי, אם אני אומר זאת. אבל כפי שכבר כתבתי ליו"ר הועדה, יש בדעתי, עד להצאת הדו"ח על שולחן הכנסת, למסור לוועדת הכספים במכתב דו"ח על התיקונים, ובינתיים החלטתי להסלים זאת על ידי כך, שאפקיד בטזכירות ועדת הכספים טופס אחד של הסטנסיל. באופן כזה, כל חברי הועדה הטעונים, חברי קואליציה ואופוזיציה, יוכלו להשוות שורה-שורה את הנוסח המקורי בטנסיל לנוסח הסופי כפי שהודפס. חשבת שאני יכול לדרוש מחברי ועדת הכספים שיאמינו, שאין בכוננתי להסתיר מועדת הכספים דבר-מה.

למרות מה שנאמר באחת הישיבות האחרונות,

שבלי העתונות ועדת הכספים אולי לא היתה שומעת על איזה שהם שנויים בשנה שעברה, כשהונח על שולחן הכנסת דו"ח מס' 5, היתה אותו טעם כמו השנה, היו תיקונים קלים והתוצאה מזה היתה, שטר האוצר ציטט בהערותיו כמה חלקים מהדו"ח שבינתיים תוקן באופן קל, כפי שאני ציינתי. וגלל זה הוטפה להערות שר האוצר פתקה, שנוסחה על ידינו, ושארמה: "סימן הסעיפים שבחוברת זו נעשה על סמך הדו"ח המוכפל בטנסיל שהודפס לשר האוצר. בדו"ח מבקר המדינה המודפס חלו שנויים קלים שמסיבות טכניות אי-אפשר היה להכניסם לחוברת זו. עם הקוראים הסליחה."

פירוש הדבר, שכבר אז חברי ועדת הכספים היו סוכנים להתעניין בשאלה של תיקונים, היו יכולים לשאול, מה הדבר.

חשוב לי לענות לשאלה שלא נשאלה עד עכשיו; מפורט היה לשאול: מדוע בטכתי אל יור ועדת הכספים מ-17 בינואר דיברתי על תיקונים סגנוניים וטכניים, בעוד שבישיבת ועדת הכספים הצבעתי על כך שיש שתי מחיקות, אמנם בחלק הלא-ניקרתי, בחלק התיאורי גרידא. הסיבה היתה פשוטה: שתי המחיקות אז עוד לא היו מקטגוריות. אמנם חברת השילומים פנתה אלי, אחרי שכתבתי את המכתב, ומסרד החוק כתב לי על הבעיה הזאת, אבל אני אז טרם הסכמתי לתיקון זה, אלא ביקשתי משרד המוצר בעצמו יאשר את המכתב. לכן לא היתה כל סיבה לדבר אז על ענין זה. טובן מאליו, שבהזדמנות הראשונה, בישיבה הראשונה, דיברתי גם על מחיקות אלה. חברי ועדת הכספים, אחרי הנחת הדו"ח על שולחן הכנסת, ישנו את הנוסח ויראו כמה בלתי-מענינות הן מחיקות אלה.

היה בשבילי חשוב לתת היום תמונה כוללת, להצביע על ידי תעודות גם על עובדות; אבל לפי דעתי, הייתי יכול לזרוס מהכנסת להאמין לי, ואני חושב שבזה הסברתי באופן ברור את שאלת התיקונים.

י. בדר: האם אדוני מזדהה עם חוות הדעת של הד"ר קל ינגהופר?

מבקר המדינה ד"ר מוזס: בהתאם ליחסים בין ועדת הכספים לבין מבקר המדינה, כפי שאני רואה אותם, חשבתי שאני מחוייב לספר מה היו הניסוחים המשפטיים, כאשר החלטתי כפי שהחלטתי. הוכחתי, נדמה לי, על ידי חוות-דעת זו, שגם בדרך של הנסקה נחרת אפשר להגיע לאותה מטרה.

י. בדר: מכל מקום הייתי מאד שמח אילו לטעמתי הפשוטה הייתי מקבל תשובה פשוטה: כן או לא.

הינ"ר י. גורניץ: השואל יכול להיות גם מסיב: אם מבקר המדינה מסתייע במסמך זה, כטובן שהוא מזדהה עם תוכנו. אין זה אומר שהוא מוכרח להזדהות עם כל מסמך ומסמך.

י. בדר: אילו הייתי שומע זאת מפי מבקר המדינה, דעתי היתה יותר ברורה.

מר לורד: עד כמה ששמעתי, וראיתי מהפרוטוקול האחרון, הביע חברי קיטרון את הדעה, שיש לשים את הדגש בהא הידיעה דווקא. סוף-סוף אני גם כן מספסאי, ואני מבין שספסאי נוטה לכך, אם שואלים אותו איך לפרש את החוק, לפי לטובו. אלא שכללי הפרטנות המסמכים אותנו בארץ זו, הגיעו אלינו בתור ירושה, או מורשה כמעט, מימי האנגלים, מ"דבר המלך במועצתו". האנגלים, כידוע, מתגאים בזה שאין להם חוק אדמיניסטרטיבי אלא יש להם חוק אחיד, חוק אחרי כמו פלילי, שחל גם על היחסים שבין הרשויות לבין האזרח. ועוד מתגאים בזה, שאין להם בכלל קנסים ופיטוריה, אלא חוק חרוט הפרטנות.

אני זוכר שכאשר נכנסתי למסרד מבקר המדינה, כיועץ מספטי, אמר לי מבקר המדינה; אני זקוק למספסאי שלא רק רואה את הקסיים, אלא מחפש ורואה גם פתרונות לקסיים. זהו בדיוק ההבדל בין איט האדמיניסטרציה, מספסאי אדמיניסטרטיבי, לבין מספסאי גרידא, מספסאי בהא הידיעה. יש הבדל מסויים, ויתכן שהיועץ המספטי למטלה יסכים אתי; כי עלי לחפש את הפתרון לטובת האדמיניסטרציה,

אם אני מעיין בחוק זה, חוק מבקר המדינה, יש לפני שני סוגים של הוראות חוקיות: לפי החוק הקונסטיטוציוני, שהוא יותר קדום מהחוק האזרחי (בחינת: של נעליך טעל רגליך), ועל ידי זה הוראות אדמיניסטרטיביות, שהן טעונות פירוש. לפי דעתי לחוק זה יש חשיבות קונסטיטוציונית, חשיבות סמדרגה ראשונה, גדולה יותר מאשר לחוק אזרחי או פלילי.

ההוראה הראשונה והעיקרית היא: יתונה מבקר המדינה; אח"כ: מבקר המדינה יבדוק זה וזה. מה יבדוק מבקר המדינה, זהו דבר שני: הוא יבדוק אם כל הוצאה הוצאה בתחום הקצבה, עם ההכנסה בתקבלה, אם יש לכל הוצאה מסמך. מבקר המדינה לא יבדוק אם לכל הכנסה יש מסמך, אם כל הוצאה הוצאה בתחום הקצבה, כי טובן טאליו שהוא צריך להשתמש בשיקול-דעת מסויים. אח"כ כתוב: מבקר המדינה יטעין דו"ח לכנסת. על ידי זה יש הוראות אדמיניסטרטיביות שהן זקוקות ומבקשות פירוש.

דבר זה, נתינת הפירוש, נפל בגורלי, בתור יועץ מטפטי למבקר המדינה. אני יודע שהעבודה איננה קלה, שהאחריות של מבקר המדינה, שבחלקה חלה עלי, איננה קלה; וטולם אני מסתדל להעמיד תמיד לנגד עיני את האחריותה גדולה הסוטלת עלי.

אבל אם המדובר הוא בהא הידיעה - ומדובר בחוק שאפשר לפרש אותו גם אחרת, ועובדה לכך חוות-דעתו של טר קלינגהופר; אבל לא אמרתי שאלה הם הנימוקים של מבקר המדינה, כי אין אנו צריכים להתחשב בדעתו של מרצה זה; הוא החליט כפי שהחליט (לטזלנו החליט לטובתנו, אכל יכול היה גם להחליט אחרת) - עם יש לעמוד על הא הידיעה, אני מסתדל למצוא את הדרך לטובת המטרד.

מבקר המדינה צריך להטעין את הדו"ח 9 חודשים אחרי תום שנת הכספים, עם סיום ביקורת החשבונות השנתיים של המטסלה. מבקר המדינה אצלנו עושה דבר שלא עושים באף ארץ, עד כמה שידוע לי. אנו איננו מכינים אתם דו"ח על חשבונות המטסלה, אלא מבקר המדינה מביא בפני הכנסת דו"ח ארוך, הכולל לא רק ביקורות החשבונות אלא הדן במסקיות, חסכון, יעילות וטוהר המידות.

סיפרו לי בצרפת, שבשנת 1955, הם כמעט מעודכנים - מוכן הדו"ח לשנת 1951/1952. בארצות הברית הדו"ח השנתי משתרע בסך הכל על כ-70 דף. ואילו מבקר המדינה אצלנו מטעין וטגיש לוועדת הכספים דו"ח ארוך.

מבקר המדינה טואף, עד כמה שאני טבין אותו, להיות אקטואלי, לא מפני שאנו רוצים להתחרות עם עתוני הערב, אלא מפני שהוא יודע, כי ארצנו היא ארץ צעירה, יש בה עוד הרבה מה לתקן, יש הרבה מה לבקר - וגם לחסוך על ידי כך. ועד כמה שאפשר מסתדל הטבקר להבייש את הדו"ח בהקדם לכנסת ולידיעת הציבור. לכן אנו זקוקים לידיעות אקטואליות, גם בגלל זה שאצלנו, כידוע, טרים, ופקידים בכירים, מתחלפים טהר, ואם אנחנו נגיש את הדו"ח באיחור של שנה, הוא כבר לא יהיה אקטואלי והדברים הטעונים תיקון לא יוכלו לבוא על תיקונם.

כטסאלו אותי אמרתי לאנטי מטרדי: אני רואה את החוק כמו שהוא, אבל אני רואה דבר אחד: אם אתם יכולים לטטור את הדו"ח לטר האוצר ב-31 לחודש, ולאפשר על ידי כך לעמוד עוד על תיקונים קטנים, טגנוניים טכניים - למסל: כותבים, הוא בטקום, הטנהל, או מטטטים שני חוקים בטקום שלטה חוקים - ואם על ידי זה ניתנים לכם עוד כמה שבועות לתיקונים, על ידי זה מרוויח הדו"ח 10% מהאקטואליות שלו. וזה יותר חשוב מאשר הא הידיעה. כל מה שמבקר המדינה טבייש בדו"ח בתור דעה שלו - זה ישאר, אבל עניינים טכניים, עניינים טגנוניים גרידא, מטטב לתת לו אפשרות להוטיף, כי בטקום זה הדו"ח הופך ב-10% יותר אקטואלי.

זוהי דעתי, ואולי אפשר להטיל ספק
בנכונותה המשפטית - אני מזדה בזה - אבל בכל אופן אי-אפשר לוטר
שגין כל אפשרות משפטית לגרום בדעה לטובת הכלל, על כל פנים אין הדקה
לסלול את הדעה הזו.

י. גור:
אני מבין שמבקר המדינה אינו מתנגד
לתשובה שנתן היושב-ראש כששאלתי את מבקר
המדינה אם הוא מזדה בחוות הדעת שהוקראה לפניו.

הי"ר י. גורי:
אני חושב שניטיב לעשות אם נטעם את דעתו
של היועץ המשפטי לממשלת ישראל. אבל בכל -
זאת אני אשאל את היועץ המשפטי, האם הוא מעדיף לשמוע תחילה את חברי
הועדה.

מר ח. כהן:
יתכן שאחרי שהועדה שמעה את מבקר המדינה
והיועץ המשפטי שלו, אולי היא לא תצטרך
לשמוע אותי.

הי"ר י. גורי:
דעתו של מבקר המדינה שמענו, הוא אשר
הציע להזמין את היועץ המשפטי לממשלה,
ויתכן שאילולא הציע זאת היינו מזמינים אותו; כך שאין עופדת השאלה
שחווה-דעתך מיותרת.

מר ח. כהן:
אני חושב שהשאלה איננה כל-כך סטובכת,
כפי שאפשר לקבל את הרושם מהמאומים
הגרוכים שהוטמעו, לא רק בישיבה זו אלא גם בישיבה הקודמת.

אני מסכים, עם כל הכבוד, לדעת מבקר
המדינה, שהא הידיעה איננה כל-כך מכרעת. מבחינת הספה העברית אי-אפשר
היה לכתוב סעיף 11 אחרת מאשר בהא הידיעה, ואילו מחקו את הא הידיעה,
אז היה יוצא, מבחינת הספה העברית, דבר בלתי אפשרי. לכן אינני מייחס
את החשיבות הפורמליסטית להא הידיעה, כפי שאולי חברי קיטרון עשה.

אני חושב שהחוק הזה טעון פירוש בהתאם
לכל מה שכתוב בו, לאו דווקא בהתאם לאותן המלים הקובעות. אני גם
למסקנה שאני בא אליה, דווקא מתוך הסתכלות בסעיף קטן (ה), המדבר
על הפרקים בדו"ח הנוגעים למשרד הבטחון.

אני תמים דעים עם מבקר המדינה שאין שום
טניעה, לפי חוק זה - גם בהא הידיעה - שהוא יכניס בדו"ח מה שהוא
קורא שנויים סגנוניים או טכניים, בתנאי שהוא יפרט את המונח
שנויים סגנוניים וטכניים כפי שאני מבין אותו. אבל אם מבקר המדינה
מרחיב את הידיעה ואומר: כל שנוי שאינו נרצע לחלק הביקורת של הדו"ח
הוא שנוי סגנוני וטכני, אז אינני יכול להסכים לפירוש זה. משום שהדו"ח
אינו בא רק לסמ הבאת ביקורת על משרדי הממשלה והכנסת, אלא כדי לתת
דו"ח על כל פעולותיו של המבקר וגם להביא את המלצותיו לתיקון ליקויים
וכיוצא באלה. יתכן שהרקע הוא גם-כך חלק בלתי נפרד מהדו"ח שלו,
ואם הוא אינו חלק בלתי נפרד, טוב יעשה מבקר המדינה אם יפריד את הרקע
מהדו"ח, שיתן אותו לחוד, אז כל השאלה איננה יכולה להתעורר. אבל כל
עוד הרקע הזה בא יחד עם הדו"ח, אינני רואה שום טעם להחיל עליו
הוראות אחרות מאשר אלה הבאות ביתר חלקי הדו"ח.

שנויים סגנוניים וטכניים הם, לדעתי,
שנויים בפיסוק, בכתיב, במליצות ויכוצא באלה, דברים שהם עניינים של
צורה ולא של תוכן. אבל נרצע שמדובר במחיקת קטעים שלמים, או החלפת
קטעים, גם אם התוכן של השורה התחונה אינו משתנה, אלה הם שנויים

שאי-אפשר לקרוא להם סגנוניים או טכניים, אלה שנויים בתוכן, שנויים מהותיים. לכן, בין אם יש הגה הידיעה ובין אם אין הגה הידיעה, לא יתכן שטר הנוצר יקבל דוח טובה מזה שתקבל ועדת הכספים.

כאן מתעוררת השאלה הטעמית - ואני מסכים לדעתו של ד"ר לורך, שלא מספיק למצוא דיאגנוזה, אלא גם פתרון - האם יש צורך, מבחינת בטחונות או סדיניות, לא להביא דבר לפירסום, שמע"ף (ה) אינו חל עליו, כלומר שאינו דן במערכת הבטחון, אלא דן במערכת אחרת. לבעיה זו יכולות להיות שתי גישות: האחת - ואני מבין שזוהי גישתו של מבקר המדינה - אוטומט, שמאחר והחוק אינו קובע אחרת, מכיוון אין בחוק איטור מפורט, הרי עניני המדינה שקולים כנגד הכל, ועניני בטחון על אחת כמה וכמה. ואם מבקר המדינה שוכנע שעניני המדינה, או עניני הבטחון, מחייבים כך, הוא צריך לעשות מה שהוא חושב לנכון לעשות כדי לפגוע בפירסום.

יש גישה שניה והיא אוטומט: לא היא; אילו החוק רצה להעניק אותה סמכות של צנזור, לגבי ענינים שהפרסום אינו יפה להם ושאינם דנים במערכת הבטחון, כי אז החוק היה מעניק את הסמכות הזאת, בדיוק כמו שהוא העניק אותה סמכות לוועדת הכספים, בנוגע לעניני בטחון. מכיוון שבקשר למערכת הבטחון מתעוררים הרבה מאד ענינים שאין הפרסום יפה להם, ומטבע הדברים שאלה ענינים שהזיהרות טובה להם, בנוגע לענינים אלה קבע החוק שדווקא ועדת הכספים היא המטמטת צנזור ולא מבקר המדינה. על אחת כמה וכמה שמבקר המדינה אינו יכול לבוא ולעשות עצמו צנזור על דברים שאינם בתוניהם לו.

אני חושב שהחוק הזה לקוי בחסר, כי במצב שאנו נמצאים בו, לאו דווקא ענינים הדנים במערכת הבטחון, כמטמטותם במע"ף קטן (ה), אלא כל ענין וענין עלול אצלנו - אם יפורסם בצורה בלתי זהירה - לסכן את בטחון המדינה. אני מבין שגם אותו ענין הנוגע לחברת השילומים, שהוא הגורם לכל הויכוח הזה, גם הוא בעקי פין מטמטט את בטחון המדינה, מפני שמעצמות האויב אינן צריכות לדעת מה עשתה גרמניה עם חוזה השילומים שלה.

ראיתי בפרוטוקול האחרון שהיו"ר הביע את דעתו שלא יתכן לתת לוועדת הכספים את אותה סמכות, שיש לה בנוגע לעניני בטחון, לגבי כל ענין, מפני שאז ועדת הכספים, לא תצא"טן ותפקיד הזה, היא תצטרך לערוך את כל הדו"ח מחדש.

היו"ר י. גורלי:
זה עלול לקרות, אם כי זה לא מוכרח לקרות. אם תהיה לה דעה בענינים רבים, שזה עלול לסכן את המדינה.

מר ח. כהן:
לפי דעתי הפתרון הטוב הוא, שמבקר המדינה יקבל את הסמכות הזאת, אלא במינייג אחד, שכל הדברים שהוא הוציא מן הדו"ח שלו, מפני שהם עלולים לפגוע בטובת המדינה או בבטחונה, עליו להביא באופן נפרד ולהביא על שולחן ועדת הכספים של הכנסת, באופן שועדת הכספים תראה, כמו שר האוצר, את כל התמונה. כמובן שאי-אפשר לדרוש ממבקר המדינה, כמו שאי-אפשר לדרוש מכל אורח אחר, לסכן את בטחון המדינה, מפני שבחוק חסרה הוראה זו או אחרת, שאוסרת לו למנוע פרסום, אשר לפי דעתו מהווה סכנה לכלל.

ז. טוואייב:
לא לקחתי חלק בוויכוח, מפני שאשמתי שהתיקונים הם כל-כך חיוניים, שאפשר לקבל אותם כתיקונים הכרחיים ולסמוך על מבקר המדינה, מאחר שהוא נהנה מיחס של כבוד והערכה מצד כל הבית (ואין אלה סתם מלים, כאשר חברי הכנסת מדגישים זאת).

אבל אני מצטער לומר, שמאחר ששמעתי את הדברים שנאסרו כאן, וחורת-הדעת שהוקראה לפי בקשת מבקר המדינה, אסור יהיה לוועדת הכספים לא לקבוע את עמדתה.

מה אומר הד"ר קלינגהופר בחוות-דעתו? - הוא בכלל מסנה, מקצה לקצה, את מובן הסעיף והתיקון שנעשה, ושנותן טעמות למבקר המדינה להגיש את הדו"ח שלו לשר האוצר ואילו לוועדת הכספים להגיש את הדו"ח יחד עם הערותיו של שר האוצר. אנו יודעים מה גרם לסנוי זה, בזכותם של חברי הוועדה למנוע את הפירסום ושום דבר אחר. אבל מה חושב על כך ד"ר קלינגהופר? - הוא מסיק מסקנה אחרת לגמרי, שהסנויים בחוק זה מדגישים הדגשת-יתר את האופי הפרליטיברי של עיון שר האוצר. הוא מסיק מסקנה, מן הויתור של ועדת הכספים לא לקבל את הדו"ח יחד עם שר האוצר, שדו"ח זה בהפך לדו"ח פרליטיברי ומפטר להתאים אותו עם שר האוצר.

אין זה ענין אישי, וכאשר אתה, ד"ר סוזס, מעמיד את הענין על ענין אישי אתה מכביד עלינו וגם עליך, כי עם כל אמוני לד"ר סוזס - על כך אינני יכול לומר מלה של ערעור - הרי אתה בעצמך דיברת על מבקר המדינה שיבוא כעבור 120 שנה. אני רגילי כמה קל אפשר לתת פירוש לחוק, פירוש שכלל לא התכוונו אליו. והדוגמה הזאת של חוות-הדעת של הפרצה למספטים היא דוגמה אופיינית, כיצד אפשר לתת פירוש אחר, שנתיים-שלוש אחר התיקון.

אני מצטער על כל הויכוח הזה ועל הפירסום, מפני שבדברים שמתפרסמים ומגיעים לציבור קשה מאוד לתקן אותם, והרושם שמבקר המדינה עומד להכניס תיקונים בדו"ח, הרושם המתקבל בציבור על כך, עד כמה אפשר לסמוך על מבקר המדינה, אינו רבוי.

אולם אשר לפירוש החוק, המסקנה שלי היא הפוכה מזו שהגיע אליה מבקר המדינה. דובר על פורמליזם, על פירוש פורמליסטי ועל פירוש אחר. מבקר המדינה, אשר צריך לבקר את פעולות הממשלה, אם מתעורר בלבו ספק אם עליו לנהוג יותר לפי האות ולא לפי הרוח של החוק, הייתי אומר שהוא צריך לנהוג לפי האות, ואולי להגזים בפורמליזם שלו, אבל לא להכניס גמישות יתירה.

אני מסכים שצריך לקבוע הסדר, ברוב הדברים שנאסרו, גם על ידי היועץ המשפטי, אבל אינני חושב שזה צריך להיות הסדר הבנוי על רצונם המשותף של הוועדה וד"ר סוזס בלבד, ולא סוגב שזה יקבע באופן חוקי, שזה יהיה חלק בלתי נפרד מהפרוצדורה.

י. פורדר: לסדתי בסך תקופה מסוימת שיש לנו יכולת מכסיפאלית לדרסטיזציה, וכתוצאה מכנה מסתבכים הדברים ועלולים לגרום בזק. מה היה בעצם?

היה איזה תיקון, שאני כמעט בטוח שח"כ בדר טוכן להסכים לו. התיקון היה בנוגע לחברת השילומים. לא הייתה סכנה שהצויב ילמד מתוך הפירסום מה קיבלנו, אלא פשוט יעטוד על העובדה שהממשלה הצליחה להבטיח קבלת סכומים גדולים יותר, מעל לסכום השנתי המגיע לפי החוזה. כידוע היה לחץ, ויש עוד לחץ מצד הערבים, שיש להם נציגויות בגרמניה המערבית; ראשית - כלפי החוזה בכלל; שנית - באופן מיוחד הם טוענים, שאם הגרמנים צריכים לשלם, הרי זהו סימן של יחס עויין כלפי הערבים אם הם מוסיפים סכומים מעל אלה שמגיעים למדינת ישראל. לכן אנו היינו מעוניינים ביותר לא להודיע להם מה השבנו, מפני שזה עלול לסכן את הסיכויים לעתיד, ואנו עומדים שוב לדח"ס סכומים נוספים.

לכן אני אומר: פה היה טקרה טרנדק. כאן התיקון נובע מתוך הכרח בטחוני. לי ברמה שקיבלנו תשובה שיכולה לספק אותנו.

היועץ המשפטי הציע הצעה הדורשת תיקון החוק, וזונו מבין שאם תהיה מסקנה כזו, הממשלה תהיה סוכנה להגיל הצעת-תיקון. זאת אומרת שמבקר המדינה ימסור את הדו"ח ליד המוצר, וזה יתברר שיש חלקים מסוימות בסחוביות - אני מעדיף להדגיש זאת: רק מסוימות בסחוביות, לא מסוימות אחרות, מפני שענין הפירושים הסובים הוא יותר מדי מסובך - יש הכרח להכניס בהם תיקונים, מבקר המדינה יהיה רשמי לעשות תקינות אלה, וכדי למסור על הרוח של אי-תלות, הוא ימסור את התיקונים שנעשו - כפי שהוא מסר את דו"ח הגמולות - בדו"ח המקורי לוועדת הכספים, על ידי כך נוכל להבטיח אלה תהיה כל הימנעות מצד גורמים אחרים.

אני מציע למבקר המדינה לקבל את ההצעה הזו, מפני שבמקרה זה לא נצטרך לנהל את כל הויכוח הזה, מה זה תיקון בסגנון ומה לא, משום שוועדת הכספים תוכל לראות את הדו"ח המקורי, ולא תהיה אפשרות שמישהו ישפיע לדעה, מסוימות איזה שהן, על ידי כך שידרוש תיקונים.

אני חושב שזהו פתרון רצוי, ולי נדמה שגם מבקרת השקפה משותפת: למנוע כל מיני שנויים - צריך לקבל אותו. אני מבין שחברי הוועדה מפחדים שמא יהיה איזה תקדים. אי-אפשר לוותר שלא יכול להיות, וכדי למנוע זאת, נדמה לי שזהו הפתרון הרצוי. אני מציע לסכם את הדיון בזה שבקש מהממשלה להציע תיקון כזה.

פ. חזוני:
אינני מתבייש להודות שאני הדיוט גמור בעניני משפט חילוני. זהו חסרון גדול, אבל יתכן וזהו גם מעלה, כי אולי אני דומה לאותו מבקר שפרוטי שסען: אני המבקר האוביקטיבי ביותר משום שאינני קורא את הספר! מתוך כך אני מתייחס לדברים לפי שכלו של הדיוט!

הה"כ סוזאייב מצטער על הפירטום בציבור ובעתונים שפגם בהרכה ויכול היה לערער את צוק הסלע הזה ששמו מבקר המדינה. אני בדדאי מצטער על כך, כולנו מצטערים, לכן אני מסיק מסקנה ומציע הצעה לוועדה: מכיוון שכך, אנו חייבים לתקן את הרושם בציבור, את השם של המעוז הזה. זאת אפשר לעשות בתנאי שכל מה שיסוכם, יסוכם פה-אחד, ואין זה כדי להגן על הממשלה, אלא כדי להוציא את הרוח מפרטי הטלעזים ואלה שביטו בשבועות האחרונים להכניס למערבולת את המוסד הזה ששמו מבקר המדינה.

גם לי נראה שחונת-דעתו של המרצה מרחיקה לכת.

פר. ח. כהן:
אפשר לוותר שהיא לא נכונה.

פ. חזוני:
היא כמעט עוקרת דבר טיטודו, שכל עוד הדו"ח לא הונח על שולחן הכנסת הוא אינו קיים. כל מי שהתרשם, שבעת שהדו"ח של מבקר המדינה נמצא אצל שר המוצר הוא אינו קיים, רושם זה נראה לי כסתירה לכוונת המחקק והגיונו.

לעומת זאת נראה לי הגישות של מבקר המדינה ושל היועץ המשפטי לממשלה, שמבחינה מהותית הן היינו הך. אבל בחומן מעשי נראה לי הגישה והתביעה של היועץ המשפטי. אני בטוח שמבקר המדינה עצמו אינו סומך את ידו על חוות הדעת של ד"ר קלינגהופר. אני גם מתאר לי שמבקר המדינה בעצמו - ראשית כל למען עצמו וגם למען אלה שיבואו אחריו - מעוניין בסייגים ובהגדרות ברורות. לא שהדבר יהיה נתון לשיקול דעתו בלבד.

סתוך כך נראה לי ההסדר המוצע על ידי היועץ המשפטי, אבל אני מקבל את התיקון של חת"כ פוזאיב: לא הסדר סתוך רצון טוב בלבד, אלא על ידי הגדרה בחוק. אני מציע בזה לטכס את הכרעה.

ש. דיין:

טובת וטוואקט הרגישות לגבי זה, שטדטיני-סטריציה יכולה אי-פעם לחרוג מטטותה סתוך כך שאין החוק ברור די צרכו. הפעם קרה הדבר לגבי ענין בטחוני, וכולנו שלמים בדעתנו שטוב אילו מנענו פירסום בענין זה, טוב אילו ענין זה לא היה בכתב. יכולה להיות טעות.

אני שואל: מה היתה יכולה המוטיוציה לעשות, אילו קרה דבר כזה לא בנוגע לענין בטחוני אלא בנוגע לענין ציבורי? מוטריים: הטעם הפנימי בארץ הוא כזה וכזה, אתם לא רואים זאת, אתם רוצים לכסות על פשעים.

אבל לגבי העמיד, אם מדובר בתיקון החוק, התיקון צריך לחול לא רק על ענין בטחוני אלא על כל ענין... (פ. חזני: מה מירוש על כל ענין) התיקון צריך לחול לגבי הכל, לגבי כל ענין שעלול לפגוע במדינה. אני מניח שאנשי החוק יוכלו לנסח זאת ויחמירו לנו מה צריך להיות בדיוק התיקון.

הפעם הועדה צריכה לקבל החלטה פה-אחד, שמה שהיה בענין זה היה טוואקט, מוצדק היה לדרוש תיקון.

הינ"ר י. גורי:

קודם-כל אני רוצה להשיב לחת"כ בדר, בקשר להערתי כשהוא שאל שאלה את מבקר המדינה. אני אמרתי שהשואל יכול להיות גם המשיב, ומתוך זה הוא עשה טחזור יותר מדי גדול. אני אמרתי, שאם מבקר המדינה מצא לנכון להסתייע בטכתב זה, אין הוא חייב להזדהות ולהסתייע בכל מלה ומשפט, אבל כנראה שהוא סמכים לתוכן ביסודו. טכאן ועד לאינטרפרטציה שאני עניתי במקום המבקר - סרחק רב מאד.

לגופו של ענין: בעצם הויכוח כרוך עבר על פטים יותר רחבים, מאחר שאם נקבל את חוות-דעתו של היועץ המשפטי, שהיא הידיעה איננה קובעת כאן, ז.א. שאם גם יוכנס איזה תיקון - מהות התיקון יהיה נושא בפני עצמו - הדו"ח אינו חדל להיות אותו דו"ח, אם נקבל את האינטרפרטציה הזאת אז יהיה יותר קל לדון על נושא זה. מפני שגם מוטריים שהדו"ח חדל להיות אותו דו"ח, מאחר שהחליפו בו טטיק או אחר, אז הויכוח עובר על פטים פרוכליסטיים, וזה יכול להמשיך אותנו לסכוך שלא נוכל לצאת ממנו.

אם לדבר באופן עניני, אני רוצה לשאול את עצמי, ואת חברי הועדה, כמה שאלות? מהו ההבדל בין ה-31 בדצמבר, תאריך מסירת הדו"ח לידי שר האוצר, ובין ה-15 בפברואר? ישנם ששה שבועות, כמה ששה שבועות אלה נבדלים באופן מהותי מכל ימות השנה? החשש הוא שבמשך ששה שבועות אלה מבקר המדינה יהפוך את הקערה על פיה, אם סותר לו להכניס שנויים. בשאלת השאלה: מה יש לדרוש ממבקר המדינה? טלבד זאת שדרושה ממנו עבודה בעלת רמה מקצועית גבוהה, דרוש עוד דבר, שהוא יצור בעבודתו יחס של אסון מצד הציבור והכנסת שבלעדיו אין הוא יכול לטלא את תפקידו. זוהי בטבילי הנחת יסוד, אין אנו רוצים באופן תיאורטי על איזו קונצפציה ערטילאית; אנו רוצים על מבקר מדינה כטריים, איש חי, שסטוד"ר מוזס, שמטלא תפקידו זה שש שנים. השאלה היא, האם הוא הצליח ליצור את האווירה הזו של אסון מצד הציבור, מצד הכנסת. על כך אני בותן תשובה חיובית.

כעת אני מוכרח לשאול את עצמי: מדוע ישנם חששות דווקא לגבי ששה שבועות בלבד, מאחר שאני נותן הפוך במבקר המדינה, שהוא מכין דו"ח אובייקטיבי, דו"ח נאמן לעובדות, והוא גם מסיק מסקנות, נותן הערכות וטעויות? אם אני נותן כן הפוך במשך 46 שבועות של השנה, מדוע בחלק מסוגי דווקא בששה שבועות בלבד, שאנו יהפוך את הקערה על פיה? העובדה שנתפרסם מאמר בעתון זה בו נאמר - איננה ניסוק מספיק. אני רואה את הארץ כעתון רציני; אבל, לאחר דיון בוועדת הכספים מפרסם הארץ ידיעה תחת הכותרת: "ועדת הכספים איננה מסתפקת בביאוריו של מבקר המדינה". ואני, בהיותי חבר בוועדת הכספים, יודע, שאין אמת בכותרת זו. אין היא הולמת את האמת. ועדת הכספים ראתה צורך לברר את הענין מצדו השפטי, ראתה צורך בהתייעצות נוספת עם היועץ המשפטי. מכאן אין ללמוד שועדת הכספים איננה מסתפקת בביאוריו של מבקר המדינה. ועדת הכספים טרם נכנסה לטוביה זו מבחינה מריטורית - אם החוק טמיר להכניס שנויים, אם מבקר המדינה מחליש את הביקורת בו לא. אבל הציבור אינו מבין זאת כך, לכן אין זה ניסוק מספיק במיילי כדי ששנה את עמדת לגבי מבקר המדינה.

ברגע שמסירים את הא הידיעה בטר יכולים לקיים דיון חופשי, אז נחה דעתי ומבחינה מהותית אין כל איש, מסוג שאין לי כל חשש שדווקא בששה שבועות בלבד מבקר המדינה יחליש את הביקורת בדו"ח שלו. ראשית כל, אם הוא יעשה זאת הוא יחתור בעצמו תחת האמון שרכש לו בציבור ובכנסת. אין הוא יכול לענות את הדו"ח שכתב ב-31 בדצמבר מרצונו, אלא בנוגע לעניינים יוצאים מן הכלל. מי שירצה לשפרט לא כפורטליסט ולא כאדם שבגש לענין מתוך דעה קדומה, בו שרצה ליצור בקרב הציבור דעה קדומה, הוא יקבל את הביאור הזה. הוא יכול לומר את דעתו, לשקול לגופו של ענין, אם הענין מסכן את בטחון המדינה או לא מסכן, בצורה רבה או מועטת, אבל לא יראה בזה רצון לסטט את הדו"ח תחת לחץ האדמיניסטרציה, בטלים אחרות - לחתור תחת תפקידו כמבקר המדינה. זוהי גישתי ביסודה.

ס. חזני: האם אתה רוצה לומר בזה שאין צורך בתיקון החוק?

היו"ר י. גורי: אינני מוסר זאת. מסנתעוררה המלה, אם ועדת הכספים מקבלת את דעתו של היועץ המשפטי - ואני גם כן מקבל אותה כמו שמבקר המדינה מקבל אותה - הרי הועדה אריבה להסיק מסקנה, היא צריכה לתקן את החוק בל יתעוררו שאלות כאלה. יכול להיות שמבקר המדינה נוכח לדעת שחלה טעות מיניאלה, גם בלי לחץ אדמיניסטרטיבי, ואם יש לן אפשרות לתקן אותה מי-אפשר לקסוד את ידיו.

שנית: הוא הדין בתיקונים אחרים שאין בהם כדי להחליש את הביקורת. אני מקבל את הניסוח הזה של מבקר המדינה. אני לא רגיתי את הטקסט ולא רגיתי את התיקון, אבל אני יכול להגיד שה מהות התיקון ביחס לחברת השילומים ומשרד החוץ. לפי ההסבר שנתן מבקר המדינה, אין בתיקונים אלה כדי להחליש את הביקורת. מכאן אני מסיק את המסקנה שיכולים להיות תיקונים הנובעים מטעות, או תיקונים שבנויים ואחרים, וגם תיקונים שאין בהם כדי להחליש את הביקורת.

דעתי היא, שיש עוד עניינים רבים שיש לרבותם כעניינים בטחוניים בעקיפין ולא במישרין. למשל: מה אם נפרסם שרשת הכבישים - וביניהם גם כבישי בטחון - מלכתחילה איננה עשויה למלא את התפקיד שהתכוונו לו. אמנם אין זה בוגע למערכתה בטחון, אבל אם האויב קודא מסמן כזה, הענין הופך להיות בעל משמעות בטחונית. אני יכול להסתייע בדוגמאות נוספות, אבל לא אעשה זאת עכשיו.

אז מבקר המדינה יעמוד בפני פרובלימה, האם התיקון עשוי להחליט את הביקורת שלו. אני חושב שמבקר המדינה לא יסכים, ואינו צריך להסכים, לתקן את הדו"ח, אף על פי שיש בזה עוקץ די חריף, מבחינת הסיקולים הבטחוניים. אני אומר זאת מטום שאני יכול להסתייע בדוגמאות רבות, כי כל לחץ סיופעל עליו, שהנה פרט זה או אחר בדו"ח עשוי לסכן את בטחון המדינה, נוטל ממנו את האפשרות להגיד דו"ח אוביקטיבי. יש דברים שמוכרחים להוציא אותם, אבל אם באמת קרו דברים קשים - צריך לוטר אותם. זאת אני מוסר לסיקול דעתו של מבקר המדינה - וזהו העיקר שבדברי - עד להנחת הדו"ח על שולחן הכנסת, מפני שאני בוחן אסון בו.

אני גם - כן רוצה לסאול סאלה, מולי סטטיסטי אולי עניינית: לא ברור לי בקשר לכתוב בחוק, המבקר יפעל מתוך קשר עם ועדת הכספים - בחוק זה: הועדה - ויסטור דו"ח על פעולותיו בכל עת שיראה לראוי יידרש על ידי הועדה; רבותי, מסירת דו"ח על פעולותיו של מבקר המדינה - מה פירושה של פיסקה זו? לפי דעתי היא איננה הופכת את ועדת הכספים למפקחת על מבקר המדינה. אין היא יכולה לוטר לו: כן תעשה או לא תעשה. כשיש דו"ח, היא מציע לכנסת סיכומים והצעות, אין זה בגדר של פיקוח.

ס. חזוני: אבל אנו יכולים לבקש: תכין דו"ח על זה וזה.

היו"ר י. גורי: זה ענין אחר. אין זה פיקוח. אם הועדה תקבע בהצעותיה ומסכנותיה: דו"ח מבקר המדינה איננו מניח את הדעת ואיננו מטלא את תפקידו, ברור שהכנסת תדון בזה ואם תקבל את הסיכום הזה היא לא תבחר יותר במבקר מדינה זה. זה לא פיקוח, אני מתכוון לפיקוח אחר, שבאמצע פעולותיו ועדת הכספים מתערבת.

ז. סרנאליב: ב-31 בדצמבר זה לא באמצע הפעולות.

היו"ר י. גורי: תפקידנו ביחס לדו"ח של המבקר מתחיל ב-15 בפברואר. עד ה-15 בפברואר אין לוועדת הכספים מה לעשות. אם ועדת הכספים רואה לעצמה תפקיד עד ה-15 בפברואר, היא נעשית שותפת לחיבור הדו"ח ואז היא הופכת להיות מפקחת על הכנת הדו"ח.

ז. סרנאליב: כעת אני רואה שצריך לבזוף בוועדת הכספים, במיוחד באופוזיציה, על שפעם התרוססה על אינפורמטיים מפלגתיים כדי לתת יד למנוע הסתננות של סודות וריהור על חלק מזכויותיה בזה שהסכימה למסירת הדו"ח לשר האוצר לפני מסירתו לוועדת הכספים, ב-31 בדצמבר. עכשיו הועדה צריכה להצטרף על כך, מפני שאתה קובע שאין לה שום זכות להתערב.

היו"ר י. גורי: בענין זה לא צריך להיות הבדל בין קואליציה ואופוזיציה. מכל מקום אני, כמאד מאברי ועדת הכספים, מעז לוטר, שאצי רואה את עצמי מחוסן לגמרי מהבדל כזה, על כל פנים אעשה מאטץ להיות מחוסן בפני הבדל כזה בחברותי בקואליציה, ביחס למותר ענין שקוראים לו ביקורת. אם נדון על דו"ח מבקר המדינה כקואליציה ואופוזיציה - יהיה זה דע מאד.

ז. סרנאליב: האם הדין על דו"ח מבקר המדינה הוא אישי או סיעתי?

היו"ר י. גורי: בדברי הפתיחה שלי - לדו"ח האחרון - ביקסתי את חברי הכנסת כך להתייחס לדו"ח שהיה הבדל ביחס לדין ולתוכן הדין צריכים להתחנך ולחנך את הציבור ליהנות מיוחד לטוטר זה של ביקורת.

אני מודאג מאד מהתפתחות הדברים. יש
מאד לבנות מוסד, וביחוד מוסד שיזכה לאמונו של הציבור, אבל קל מאוד
להרוס אותו. נדמה לי שכאן ישנה איזו סערה בצלוחית סים. אינני יודע
מה מדויג כל-כך את אלה שכתבו מה שכתבו בעתונים מטביב לנושא זה.
האם הם בטוחים דואגים לטובת הסדינה, לטובת הביקורת, לחופש הביקורת,
ולטהרת הביקורת, האם זוהי ההזדמנות להתרעם? כאן נפגשו הביקורת?
או שהם דואגים לאות החוק? - אינני פרטל דאגה לאות החוק, אני חושב
שיש מסמעות גדולה לדאגה לאות החוק, מפני שכאשר אתה טתיר לך חופש
בנוגע לפירוטים, אתה יכול להפליג רחוק מאד. אבל אני בטוח מופך
לא אשעבד את הגיוני וטכני הסיר לאות, אם כי אני חושב שצריך לבחון
בהתאם לאות החוק.

הנה עמדנו כעת על מסמעות הא הידיעה
לפני כן היינו מסוליים כולנו למישהו שקשר את עצמו לעץ - היינו קשורים
להא הידיעה. אבל ברגע שמחזירים לשכל הישר קצת מרחב פחיה - אנו יכולים
לדון קצת אחרת בענין.

י. פורדר:

אני מקבל את גיסתו של היו"ר, אני מוכן
לומר שזו היתה גישה מסורתית: דו"ח מבקר
המדינה הנו מסך אובייקטיבי, ובנוגע להערכתו לא צריכים להיות הבדלים
בין קונליציה ואופוזיציה.

אבל נדמה לי שהדרך שהיו"ר הציע היא
מסוכנת: אם נאשר שיש אפשרות לעשות כל מיני תיקונים. בזה נשקפת
סכנה, מפני שעל ידי זה אנו מעמידים את מבקר המדינה לויכוח, טעום
שמייד יכולה להיות אינטרפרטציה שונה על הנימוקים. זה יכול להיות
נושא להסברים והבטקות, ולי נדמה שאם נוציא את מבקר המדינה מכל
אפשרות מפילו להתווכח אתו, נעשה דבר מאד חשוב.

מה שד"ר מוזס אמר בנוגע לפורטליות הוא
נכון טעם, אבל בעטדה של מבקר המדינה יש איזו נימה של שופט. לכן
צריך לשקול, האם זוהי הדרך המתאימה.

אני מציע שאנו נקבל מהיועץ המשפטי
סיוטה של הצעת תיקון. אנו רשאים, כמו במקרים אחרים, לבקש ולבצל
את העזרה המדינה של היועץ המשפטי, ואני מציע לבקש אותו להכין לנו
סיוטה של תיקון הזה. כשהתיקון יהיה לנגד עינינו, אז אוכל לשקול
האם בטוח זה אינו יכול לחלש את העטדה הבלתי-תלויה של מבקר
המדינה, באשר הוא נמצא מחוץ לכל מסגרת של ויכוח. ההצעה שהציע מר
חיים כהן, שמבקר המדינה יהיה רשאי להכניס תיקונים מטעמים של בטחון,
נראית לי כפתרון סתאים ביותר.

היו"ר י. גורדי:

לא ברור לי עדיין מה הן חלוקי-הדעות ביני
לבין היועץ המשפטי. לדעתי, יש בטחון
במובן הרחב של המלה ובטחון במובן המצומצם של המלה. מבחינת המובן
המצומצם, הכוונה היא לדו"ח על מערכת הבטחון, שעליו חל מייג זה.

י. אפרתי:

גם ענין השילוחים הוא ענין בטחוני.

היו"ר י. גורדי:

אם זה נוגע לענין אחר, מחוץ למסגרת
הבטחון והדו"ח על מערכת הבטחון, ענין
שיכול לגרום נזק לסדינה - זהו שטח רחב למדי. מבחינה זו גם היועץ
המשפטי מרחיב את המובן. במה אני מרחיב יותר ממנו? למשל, תיקון
עובדות: אם מבקר המדינה נוכח לדעת שפרט מסויים טעון תיקון, מבחינת
העובדות, בסייג שזה לא עשוי להחליש את הביקורת.

מר ח. כהן:

כיוון שועדת הכספים היא היוזם ולא המשלה,
המצב הוא יותר קל. אני אביא לוועדה בוסחאות
בנוסחאות שונות - תבחרו לכם. אילו המשלה היתה היוזמת, לא הייתי

הולך בדרך שהיו"ר מוכן ללכת בה, לא הייתי מציע לתת את הסמכות, סנותנים לגבי עניינים של בטחון, לגבי כל ענין שאינו עלול להחליש את הביקורת. אינני רוצה להרחיב את הדיבור על כך, מפני שזה ענין של הועדה, נתון להכרעה. אני אביא בוטחות מוכנות.

רק הייתי מבקש, לפני שאביא את הנוסח הזה שאני מציע, על ברטאותיו האלטרנטיביות, שאקבל חוות-דעת הטכניק רמת הסכמתו. אז חברי הועדה ידעו שהם דנים על דבר שהוא פוטנטי ביני ובינו.

ס. חזני:
אני מבין שמדובר על שני דברים: האחד -
אנחנו צריכים לטכס את עמדתנו בנוגע
לדו"ח, לקראת ה-15 בפברואר.

מר ח. כהן:
אחר ששמעתם את הודעת מבקר המדינה, לפיה
כל הדברים שהוא הוציא בן הדו"ח המקורי
הוא יפגיא לוועדה, דומני שהכל שועדה זו צריכה לעשות הוא לרשום את
דברי מבקר המדינה בפרוטוקול.

ס. חזני:
אני מסאיר לעצמי זכות לחזור לענין זה,
שרצוי איזה גלוי דעת מצד ועדת הכספים,
בתנאי שהוא יתקבל פה-אחד.

אשר לתיקון המוצע, לפי דעתי נוטה התיקון
צריך לדבר גם על החלק התיאורי, בניגוד לדעתו של מבקר המדינה, מסוים
גם החלק התיאורי, הרקע, חשוב. מבקר המדינה דיבר על תיקון שאינו
מסבה ולא כלום בחלק הביקורתי, שאפשר לעשות תיקון כזה. לפי דעתי
מבקר המדינה צריך להגביל את עצמו גם בענין זה, מפני שהחלק התיאורי
קובע יחס. לדעתי, החלק התיאורי הוא חלק בלתי נפרד של הדו"ח, כפי
שאמר היועץ המשפטי.

היו"ר י. גורן:
איש אינו חולק על-כך.

ס. חזני:
אני מבין שהכוונה היא שהתיקונים יובאו
עם הנחת הדו"ח על שולחן ועדת הכספים,
לא בשעת עשייתם.

אינני יודע אם אפשר להגדיר באופן ברור
מה הם עניני בטחון בטובן הרחב, שאינם בוגעים למערכת הבטחון באופן
ישיר.

מר ח. כהן:
יש חוקים רבים המדברים על הצורך לטמור על
בטחון המדינה. אצלנו בטחון כולל הכל.

ס. חזני:
אם לא תהיה הגדרה כל שהיא ביחס לבטחון,
זה יכול ליצור מצב קשה. אינני מתכוון
לד"ר מוזס בפרט, או למבקר המדינה בכלל, אבל היסוד הזה של סייג הוא
חשוב: מעכדים סייג כדי שלא יהיה צורך בו יכוח. אם, למשל, קבלן יבנה
גשר, לא יכניס בו את כל כמות הברזל הדרושה, הגשר יהיה חלש, והוא
יאטרו: אטור לפרטם זאת, זה יגרום נזק למדינה, זה ענין של בטחון.
אם לא יהיו סייגים ברורים מבקר המדינה עלול לעמוד בו יכוח עם הממשלה,
עם האדמיניסטרציה, וזאת אנו רוצים למנוע, לא טעום שאנו חוששים שמה
הוא יכנע.

מר ח. כהן:
אני מוכן לקבל זאת, אבל הייתי שטח גילוי
יכולת להציע הגדרה.

ס. חזני:
אחשוב על זה.

הסיכום צריך להיות, לדעתי, שהועדה מקבלת את ההסבר של מבקר המדינה ואת חוות-דעתו של היועץ המשפטי.

אבל לאור הפירסום שהיה בעתונות, דומני שסיכום כזה לא היה מספיק. לדעתי, הועדה צריכה לוטר עוד הטובע טהו לציבור לא מספיק טאנו רוטמים זאת בפרוטוקול. הייתי אומר שהובר נחוץ כלי להגן על המוסד הזה שטמו מבקר המדינה. ד"ר סוזס אינו זקוק להגנת הועדה, אבל דרושה הגנה על המוסד הזה.

ד"ר סוזס:
ראשית כל אני רוצה לוטר את דעתי על חוות-הדעת של ד"ר קלינגהופר. נכון, שבעובדה שהשתפסתי בחוות-דעת זו טראה טאני בדרך-כלל טסכים לה. טצד שני - אינו טודה עם הכל. אם אני טנתח אותה באופן כללי, ההתולה טודהית עם דעתי הכללית, שהט הידיעה אינו גורם קובע. החלק האחרון טביעה אותו רעיון שהיו ד' הדגיש אותו: אפשרות של השפעה על מבקר המדינה לפני טוף הטנה, בטשן טטה טבועות דווקא. החלק הבינוני אומר באיזה קנה טידה צריך להטתסס, אם לא הט הידיעה הט הגורם הקובע. אני לא הטתפסתי בהטסקתי בתיאוריה טרחיקת-הלכת של ד"ר קלינגהופר, אפשר לראות זאת בעובדה שטצדי הצעתי הגבלות בקטר לתיקונים טמותר לעשות, טה שלא יכולתי לעשות אילו רציתי להטתסך על תיאוריה טרחיקת-הלכת.

אני מטטרף לדעתו של חה"כ חזני, טמן הצורך לטכס את הדיון העובדתי בנידון זה. אני טבין את העמדה העקרונית של היו"ר, אילו לא היו טופיעות ידיעות אלה ועדת הכספים אינה טתסקת בניאוריו של מבקר המדינה.

אטר לחלק המשפטי, מטטרף אני להצעתו של היועץ המשפטי למטטלת ישראל ולהצעת חה"כ סוזאיב: לא ללכת בדרך של הסדר פביטי, אלא ליצור טצב ברור על ידי הבהרת|דבר בחוק. מולי טוקדם היום לקבוע את הפרטים, אבל דעתי היא טנכון הציע טר כהן, אם אפשר לכצוא הגדרה טתאימה לטושג של בטחון כטושג הכולל גם אינטרטים של טדיניית חוץ. זה נדטה לי חשוב. לדעתי, אפשר לוותר על הגדרה טרחיקת-לכת, הגדרה כללית, אלא רק לגבי מקרים, שהפירטום עלול להביא נזק לגורטי חוץ. אני גם-כן בדעה טאין המדובר בפירטום שעלול להטליש את האוטוריטה של איזה מטוד. התיקון לא צריך לחול על מקרים כאלה.

אני מציע טעוד נחשוב על הגדרה טדוייקת, ואני מקבל את הצעתו של היועץ המשפטי

טאנו נתייעץ בנוגע להגדרה.

היו"ר י. גורי:
את התיקון אביא לישיבה ביום ג'. ברור שועדת הכספים מטטרך לפרטס קוטוביקס. אני יכול לוטר, שטטעט אינו עובר יום בלי שיפנו אלי עתונאים ויטאלו איך הטתכם הדיון.

הישיבה נועלה בשעה 18.45.